TRANSLATIO

POLSKA MYŚL PRZEKŁADOZNAWCZA
ANTOLOGIA

Pod redakcją
Piotra de Bończa Bukowskiego
i Magdy Heydel

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Jagiellońskiego

POLSKA MYŚL PRZEKŁADOZNAWCZA

ANTOLOGIA

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

TRANSLATIO

POLSKA MYŚL PRZEKŁADOZNAWCZA
ANTOLOGIA

Pod redakcją
Piotra de Bończa Bukowskiego
i Magdy Heydel

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Jagiellońskiego

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Książka dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński ze środków Instytutu Filologii Germańskiej

Recenzent
prof. dr hab. Elżbieta Skibińska

Projekt okładki
Agnieszka Winciorek

Zdjęcia autorów *Antologii*
Zdzich Heydel

© Copyright by Piotr de Bończa Bukowski, Magda Heydel & Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Wydanie I, Kraków 2013
All rights reserved

Niniejszy utwór ani żaden jego fragment nie może być reprodukowany, przetwarzany i rozpowszechniany w jakikolwiek sposób za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych oraz nie może być przechowywany w żadnym systemie informatycznym bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawcy.

ISBN 978-83-233-3584-9

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-631-18-81, 12-631-18-82, fax 12-631-18-83
Dystrybucja: tel. 12-631-01-97, tel./fax 12-631-01-98
tel. kom. 0506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl
Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

SPIS TREŚCI

Piotr de Bończa Bukowski, Magda Heydel
Polska myśl przekładoznawcza. Badacze, teorie, paradygmaty 7

Bronisław Malinowski
Tłumaczenie słów nieprzetłumaczalnych 39

Zenon Klemensiewicz
Przekład jako zagadnienie językoznawstwa 53

Olgierd Wojtasiewicz
Wstęp do teorii tłumaczenia 67

Roman Ingarden
O tłumaczeniach 79

Edward Balcerzan
Poetyka przekładu artystycznego 103

Stefania Skwarczyńska
Przekład i jego miejsce w literaturze i w kulturze narodowej 119

Anna Wierzbicka
Przekładalność a elementarne jednostki semantyczne 143

Jerzy Ziomek
Przekład – rozumienie – interpretacja 163

Jerzy Święch
Przekłady i autokomentarze 193

Stanisław Barańczak
Poetycki model świata a problemy przekładu artystycznego 217

Anna Legeżyńska
Tłumacz jako drugi autor 239

Elżbieta Tabakowska
Językoznawstwo kognitywne a poetyka przekładu 255

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Tadeusz Sławek
Kalibanizm. Filozoficzne dylematy tłumaczenia 275

Seweryna Wysłouch
Adaptacja filmowa jako przekład intersemiotyczny 289

Roman Lewicki
Obcość w przekładzie a obcość w kulturze 313

Piotr de Bończa Bukowski, Magda Heydel
Bibliografia polskiego przekładoznawstwa. Teoria przekładu. Wybór 323

Noty o autorach tekstów 345

Nota edytorska 351

Indeks 353

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Piotr de Bończa Bukowski, Magda Heydel

POLSKA MYŚL PRZEKŁADOZNAWCZA. BADACZE, TEORIE, PARADYGMATY

Początki myśli przekładoznawczej w Polsce z perspektywy XXI wieku

We wstępie do studium *Staff i Kochanowski. Próba zastosowania teorii informacji w badaniach nad przekładem* (1965) Jerzy Ziomek skarżył się na brak rodzimych nawiązań do rozwijanej za granicą „ogólnej teorii przekładu" i wskazywał na niezbyt imponujący dorobek polskich badań nad przekładem, wymieniając jedynie książkę *Wstęp do teorii tłumaczenia* (1957) Olgierda Wojtasiewicza, tom *O sztuce przekładu* pod redakcją Michała Rusinka (1955) i esej Wacława Borowego o Boyu tłumaczu (1952). Czy taka surowa ocena była w tym czasie uprawniona? Częściowo. Owszem, w zestawieniu z badaniami rosyjskimi, francuskimi, czeskimi, słowackimi, czy amerykańskimi i niemieckimi, polskie wyglądały w połowie lat 60. jeszcze nader skromnie. Ziomek nie dostrzegał jednak, jak się zdaje, tego, co w rozwijającej się w Polsce myśli o przekładzie oryginalne i twórcze: koncepcji Bronisława Malinowskiego, refleksji Romana Ingardena, analiz zainspirowanego Ingardenowską filozofią Stefana Szumana, rozważań Seweryna Pollaka. Nie doceniał też chyba znaczenia pracy Wojtasiewicza. Także dzisiaj warto przypomnieć wczesną fazę polskich badań nad przekładem, sprzed okresu ich dynamicznego rozwoju w drugiej połowie lat 60. Prace te okazują się dziś inspirujące i odkrywcze.

W dziele Bronisława Malinowskiego zagadnienie przekładu sytuuje się w centrum refleksji nad językiem. Wypracowana przez uczonego metoda prowadzenia badań etnologicznych w trybie „obserwacji uczestni-

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

czącej", której istotą było głębokie i długotrwałe zanurzenie się badacza w codzienności opisywanej społeczności, w oczywisty sposób łączyła się z doświadczeniem języka, czyli tej warstwy kultury, która daje dostęp do znaczeń rytuału, magii i życia codziennego. „Kwestie języka – pisze Malinowski – są […] rzeczywiście najważniejszym i głównym przedmiotem wszystkich badań humanistycznych"[1]. W tekście *Problem znaczenia w językach pierwotnych* (1923), dołączonym do pracy Ogdena i Richardsa *The Meaning of Meaning*, badacz zestawia własne doświadczenia terenowe z wypracowaną przez uczonych z Cambridge teorią znaczenia językowego, a posługując się wieloma przykładami, formułuje zręby pragmatycznej koncepcji słowa jako działania[2] silnie powiązanego z kontekstem sytuacyjnym i kulturowym. Odrzuca przy tym koncepcję znaczenia jako wartości zawartej w wypowiedzi, uznając, że znaczenie słowa to wynik działania czynników o charakterze niejęzykowym. Język nie ma wyłącznie funkcji przekaźnika myśli: to tylko „jedna z najbardziej wtórnych i wyspecjalizowanych funkcji". Tą właściwą jest działanie. Pisze Malinowski: „w swojej pierwotnej funkcji i autentycznej postaci [język] jest sposobem zachowania, nieodzownym elementem wspólnych działań człowieka"[3]. Odrzuca też przekonanie, że język to po prostu odbicie rzeczywistości pozajęzykowej, ponieważ relacja ta jest zawsze zapośredniczona przez kulturę. W drugim tomie *Ogrodów koralowych i ich magii* (1935) tezy o związku między językiem a kulturą stanowią zasadnicze odkrycie i punkt wyjścia do dalszych rozważań.

Problem znaczenia językowego rozważa Malinowski w tej pracy, której fragment zamieszczamy w antologii, jako zagadnienie praktyki przekładu. Konstatuje, że zebrany materiał jest fundamentalnie nieprzekładalny, a w konsekwencji badana rzeczywistość kulturowa okazuje się niedostępna. Trudność tę można przełamać, wyjaśniając warunki procesu przekładowego. Skoro znaczenie jest działaniem w kontekście, to przekładu nie można definiować w kategoriach konfrontacji systemów językowych; procedury polegające na rekonstruowaniu w swoim języku znaczeń wydobytych z tekstu metodą filologicznej analizy są błędne, gdyż abstrahują od wymiaru kulturowego i sytuacyjnego. Jak pisze uczony: „Tłumaczenie polega na umieszczaniu symboli lingwistycznych w kontekście danego społeczeństwa, a nie na znajdowaniu ich odpowied-

[1] B. Malinowski, *Problem znaczenia w językach pierwotnych*, przeł. T. Szczerbowski, w: K. Pisarkowa, *Językoznawstwo Bronisława Malinowskiego*, Kraków 2000, s. 9.

[2] Por. M. Rakoczy, *Słowo – działanie – kontekst. O etnograficznej koncepcji języka Bronisława Malinowskiego*, Warszawa 2012.

[3] B. Malinowski, *Problem znaczenia*…, s. 26.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

ników w innym języku". Dla Malinowskiego operacja przekładu nie ma zatem charakteru procedury międzyjęzykowej, którą można zdyscyplinować przez wyznaczenie semantyczno-gramatycznych jednostek i reguł ich wzajemnej odpowiedniości, lecz jest złożonym procesem rozumienia Obcego. Uczony nie stworzył sformalizowanego opisu przekładu jako procedury – w świetle jego założeń nie jest to ani możliwe, ani przydatne. Myśl przekładoznawcza Malinowskiego wyprzedza swoje czasy, stanowiąc zapowiedź późniejszych koncepcji traktujących przekład jako hermeneutyczną praktykę międzykulturową, w której jednostką operacyjną nie jest słowo, zdanie czy tekst, ale właśnie kultura. Jego tezy, kojarzące się z o ponad półwiecze późniejszymi kulturoznawczymi i antropologicznymi ujęciami, mogłyby stanowić fundament dla wielu czynionych dziś analiz i teoretycznych ustaleń.

Rolę przekładu oraz wysoką pozycję, jaką myśl przekładoznawcza zajmowała w panoramie polskiej humanistyki, potwierdza fakt, że tuż po II wojnie światowej, bo w 1948 roku, ukazują się dwie pionierskie publikacje: monografia *O kunszcie i istocie poezji lirycznej* Szumana, która zawiera pierwszą naukową rozprawę analityczną dotyczącą przekładu literackiego, oraz prekursorski artykuł Pollaka: *Z zagadnień teorii przekładu poetyckiego*, studium powstałe na bazie własnych tekstów tłumacza i eseisty z lat 1946–1947 oraz lektur prac Czukowskiego, Fiodorowa i Smirnowa. Tłumaczenie, pisze Pollak, to odtworzenie oryginału w innym materiale językowym; ponieważ jednak utwór literacki jest „koordynatem całego szeregu związanych z sobą elementów", więc „dokładne ich odtworzenie w innym materiale słownym jest najczęściej niemożliwe". Tłumacz musi zatem ustalić „hierarchię tych elementów" – wybiera najważniejsze z nich, pomijając wtórne – a zatem poszukuje inwariantów[4]. Tekst Pollaka zapowiada ważne zjawiska w przekładoznawstwie polskim: konfrontację z myślą radziecką, dyskusję nad problemem inwariancji, refleksję nad stylem, obcością i ideologią w przekładzie, a także kryteriami dobrego przekładu. Pojawia się w nim termin „ekwiwalent" – jest to prawdopodobnie pierwsze użycie tego pojęcia w polskiej teorii przekładu.

Tymczasem analiza Szumana sięga do innych źródeł inspiracji, a mianowicie do stworzonej w latach 30. przez Ingardena teorii estetyki literackiej, zaprezentowanej w monografii *Das literarische Kunstwerk* (1931), następnie rozwiniętej w *O poznawaniu dzieła literackiego* (1937). Jej podstawą są twierdzenia dotyczące budowy literackiego dzieła sztuki. Jest ono według Ingardena tworem wielowarstwowym, który charakteryzuje

[4] S. Pollak, *Z zagadnień teorii przekładu poetyckiego*, „Prace Polonistyczne" 1948, nr 6, s. 194.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

się formalną jednością, wynikającą z istnienia wewnętrznego związku pomiędzy warstwą brzmień słownych, jednostek znaczeniowych, uschematyzowanych wyglądów i przedmiotów przedstawionych. Dzieło literackie ma uporządkowaną kompozycję, a od dzieła naukowego odróżnia je obecność quasi-sądów (użyczających przedmiotom przedstawianym tylko pewnego aspektu rzeczywistości). Jest tworem schematycznym (zawiera miejsca niedookreślenia) i intencjonalnym, wymagającym konkretyzacji w akcie odbioru. Zawiera wreszcie, zdaniem Ingardena, jakości artystycznie i estetycznie wartościowe, przy czym mnogość jakości estetycznych prowadzi do ich polifonii. W swojej książce Szuman wykorzystuje kilka ważnych wątków z estetyki Ingardena. Porównując przekłady poezji z oryginałami, analizuje sposoby artystycznej rekonstrukcji estetycznego oddziaływania wierszy.

Sam Ingarden w latach powojennych powracał do podejmowanych już wcześniej problemów przekładu. Opublikowany przezeń artykuł *O tłumaczeniach* zrodził się nie tylko z jego zainteresowań teoretycznych, lecz także z doświadczeń tłumacza i redaktora dzieł klasyków filozofii. Tekst ten ukazał się po raz pierwszy drukiem w roku 1955, w tomie zbiorowym *O sztuce tłumaczenia*, potem zaś w dziewiątym tomie *Dzieł filozoficznych* Ingardena (*Z teorii języka i podstaw filozoficznych logiki*, 1972). W początkowej partii artykułu filozof koncentruje się na pojęciu tłumaczenia dzieła literackiego, kontrastując je ze specyfiką tłumaczenia dzieł naukowych. Tę właśnie część prezentujemy w naszej antologii[5]. W dalszym ciągu pracy autor omawia trudności towarzyszące tłumaczeniu dzieł klasyków filozofii. Wychodząc od uchwyconej w swoich wcześniejszych pracach wielowarstwowej i wielofazowej istoty dzieła literackiego, Ingarden stwierdza, iż jego tłumaczenie jest rekonstrukcją polegającą nie tylko na wymianie brzmień słownych, lecz także na zmianach we wszystkich pozostałych warstwach dzieła. W zależności od rodzaju i zakresu tych zmian poddane przekładowi dzieło literackie może utrzymać, bądź też utracić, swą indywidualną tożsamość. Na tym tle uczony uściśla różnice między wiernym przekładem dzieł artystycznych i naukowych. Najważniejsza wynika stąd, że tłumacz literatury naukowej koncentruje się na czytelnym i zrozumiałym przekazaniu za pomocą nowych brzmień słownych tego, co dzieło „pojęciowo przedstawia", podczas gdy tłumacz literatury pięknej stara się, by brzmienia te nie naruszały „polifonicznej harmonii jego jakości estetycznie walentnych we wszystkich warstwach

[5] Ze skrótami: opuszczone zostały fragmenty 1. i 2. z części „O różnicy między tłumaczeniem dzieła artystycznego a tłumaczeniem dzieła naukowego" oraz część „O trudnościach przy tłumaczeniu dzieł klasyków filozofii".

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

SERIE WYDAWNICZE I CZASOPISMA PRZEKŁADOZNAWCZE UKAZUJĄCE SIĘ W POLSCE (WYBÓR)*

Między Oryginałem a Przekładem, seria wydawnicza ukazująca się na Uniwersytecie Jagiellońskim od 1995 roku. Inicjatorkami były Jadwiga Konieczna-Twardzikowa oraz Maria Filipowicz-Rudek i Urszula Kropiwiec, które zredagowały większość tomów serii. Dotychczas ukazało się 18 tomów. Obecnie wydawana jako czasopismo. Redaktor naczelny: Jerzy Brzozowski.

Przekład – Język – Kultura, seria wydawnicza ukazująca się na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Dotychczas ukazały się 3 tomy: tom I (2002); tom II (2010); tom III (2012). Inicjatorem i redaktorem jest Roman Lewicki.

Przekład. Mity i rzeczywistość, seria wydawnicza PWN ukazująca się od 2006 roku. Liczy obecnie 9 tomów.

Przekładając Nieprzekładalne, seria wydawnicza ukazująca się na Uniwersytecie Gdańskim w związku z organizowaną tam konferencją traslatologiczną. Ukazały się 3 tomy: I, red. Ola Kubińska, Wojciech Kubiński, Tadeusz Z. Wolański (2000); II, red. Ola Kubińska, Wojciech Kubiński (2004); III. *O wierności*, red. Ola Kubińska, Wojciech Kubiński (2007).

„Przekładaniec. Pismo Katedry UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową UJ", czasopismo wydawane na Uniwersytecie Jagiellońskim od roku 1995, początkowo jako pismo studenckie, następnie jako periodyk naukowy. Ukazało się dotychczas 27 numerów. Od rocznika 2010 dostępne on-line. Wybrane numery są także dostępne on-line w wersji anglojęzycznej. Redaktor naczelna: Magda Heydel.

„Recepcja – Transfer – Przekład", czasopismo wydawane na Uniwersytecie Warszawskim od 2002 roku. Ukazało się dotychczas 5 roczników, ostatni w 2006 roku. Redaktor naczelny: Jan Koźbiał.

---

* Współpraca: Edyta Dziomaga, Monika Gromala, Kajo Rudziński.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

„Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad Teorią, Praktyką i Dydaktyką Przekładu", periodyk wydawany na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika od 2005 roku. Ukazało się dotychczas 8 roczników. Redaktor naczelny: Lech Zieliński.

Słowo z Perspektywy Językoznawcy i Tłumacza, seria wydawnicza ukazująca się na Uniwersytecie Gdańskim, począwszy od roku 2002. Ukazały się dotychczas 4 tomy. Redaktor: Alicja Pstyga.

Studia o Przekładzie, seria wydawnicza ukazująca się na Uniwersytecie Śląskim od 1994 roku, obejmująca zarówno prace zbiorowe, jak i książki indywidualne. W ramach serii wydane zostały 34 tomy. Redaktor serii: Piotr Fast.

Warsztaty Translatorskie / Workshop on Translation, seria wydawnicza Towarzystwa Naukowego KUL i Slavic Research Group z University of Ottawa. Ukazuje się od 2001 roku; opublikowano 4 tomy zbiorowe pod redakcją Richarda Sokolovsky'ego, Henryka Dudy, Jacka Scholza, Joanny Klimek i Konrada Klimkowskiego.

Tłumaczenie Ustne: Teoria, Praktyka, Dydaktyka, seria wydawnicza Wyższej Szkoły Lingwistycznej w Częstochowie. Ukazały się dotychczas 2 tomy: 2011 i 2012.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

NOTY O AUTORACH TEKSTÓW

Edward Balcerzan (ur. 1937) – polonista, historyk i teoretyk literatury, przekładoznawca, emerytowany profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza; poeta, prozaik, eseista, tłumacz. Autor monografii *Poezja polska w latach 1939–1965. Strategie liryczne. Ideologie artystyczne* (1982, 1988), a także ważnych prac teoretycznoliterackich i krytycznych, m.in. *Przez znaki* (1972), *Kręgi wtajemniczenia* (1982), *Przygody człowieka książkowego* (1990), *Śmiech pokoleń – płacz pokoleń* (1997), *O nowatorstwie* (2004). Jeden z głównych przedstawicieli szkoły poznańskiej w przekładoznawstwie. Opublikował szereg ważnych prac ujmujących zagadnienia przekładu artystycznego z perspektywy strukturalistycznej i semiotycznej, m.in. *Styl i poetyka twórczości dwujęzycznej Brunona Jasieńskiego. Z zagadnień teorii przekładu* (1968), *Literatura z literatury (strategie tłumaczy)* (1998) i *Tłumaczenie jako „wojna światów"* (2009). Zredagował pionierską antologię *Pisarze polscy o sztuce przekładu* (1977; wyd. drugie, poszerz., z E. Rajewską, 2007). [M.H.]

Stanisław Barańczak (ur. 1946) – poeta, eseista i tłumacz, jeden z najważniejszych twórców pokolenia Nowej Fali. Jego tomy poetyckie, np. *Dziennik poranny* z 1972 r. zawierają nie tylko wiersze oryginalne, ale także przekłady. Związany początkowo z Uniwersytetem Adama Mickiewicza, od 1981 r. profesor na Uniwersytecie Harvarda. W tym okresie wydał liczne tomy wierszy, m.in. opartą na chwycie przekładu *Podróż zimową* (1994), oraz szkice, m.in. *Breathing Under Water and Other East European Essays* (1990), *Tablica z Macondo* (1990), *Poezja i duch uogólnienia* (1996). Od końca lat siedemdziesiątych przekłada poezję anglojęzyczną i rosyjską, ma w dorobku bez mała 50 książek przekładowych, m.in. antologię *Od Chaucera do Larkina* (1993) oraz wydawaną od 1990 r. serię Biblioteczka Poetów Języka Angielskiego. Przełożył też 25 dramatów Shakespeare'a. Szkice o przekładzie wyrosłe z praktyki tłumaczeniowej i badań naukowych Barańczaka znalazły się w tomie *Ocalone w tłumaczeniu. Szkice o warsztacie tłumacza poezji z dołączeniem małej antologii przekładów* (1993). Barańczak jest także ważnym tłumaczem poezji polskiej na język angielski, wydał m.in. antologię *Polish Poetry of the Last Two Decades of Communist Rule: Spoiling Cannibal's Fun* (1991, z Clare Cavanagh). [M.H.]

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Roman Ingarden (1893–1970) – jeden z najwybitniejszych polskich filozofów, teoretyków literatury i sztuki. Przedstawiciel szkoły fenomenologicznej. Tłumacz dzieł filozoficznych. Studiował filozofię we Lwowie, w Wiedniu, Getyndze oraz we Fryburgu, gdzie doktoryzował się u E. Husserla. Habilitację uzyskał na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Od r. 1925 prowadził tam wykłady z ontologii i teorii poznania. W tym czasie wypracował własną teorię estetyki literackiej, którą wyłożył w dziele *Das literarische Kunstwerk* (1931, pol. *O dziele literackim*). W r. 1933 mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Filozofii na UJK. Po wojnie przeniósł się do Krakowa i został profesorem zwyczajnym w II Katedrze Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Redaktor wydawanej przez PAU Biblioteki Klasyków Filozofii; praca nad tą serią skłoniła go do sformułowania uwag o istocie przekładu. Jego poglądy na temat estetyki, ontologii dzieła literackiego oraz stosunku poetyki do lingwistyki miały inspirujący wpływ na polskich i zagranicznych literaturoznawców. Ważniejsze prace: *O poznawaniu dzieła literackiego* (1937), *Szkice z teorii literatury* (1947), *Studia z estetyki I–III* (1957–1970), *Spór o istnienie świata* (1960–1961), *U podstaw teorii poznania* (1971). [P.B.]

Zenon Klemensiewicz (1891–1969) – wybitny polski językoznawca. Studiował polonistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim (magisterium z literatury). W r. 1927 uzyskał stopień doktora, a trzy lata później habilitację z językoznawstwa. W czerwcu 1939 r. przyjął nominację na profesora UJ. Po wojnie został kierownikiem Katedry Języka Polskiego UJ. Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół problemów składni i historii języka polskiego, obejmując także stylistykę i pedagogikę językową. W swych studiach syntaktycznych stosował zasady gramatyki zależnościowej, jako historyk języka inspirował się francuską szkołą socjologiczną, zaś w pracach stylistycznych bliski był praskiemu strukturalizmowi. Ważniejsze monografie: *Składnia opisowa współczesnej polszczyzny kulturalnej* (1937), *Zarys składni polskiej* (I wyd. 1949), *Studia syntaktyczne I–II* (1967–1969), *Historia języka polskiego I–III* (1961–1972), *Składnia, stylistyka, pedagogika językowa* (wybór prac pod red. A. Kałkowskiej, 1982). [P.B.]

Anna Legeżyńska (ur. 1951) – polonistka, profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza, badaczka związane ze szkołą poznańską w przekładoznawstwie. Zajmuje się także historią poezji w XX w. oraz teorią literatury. Autorka ważnej monografii *Tłumacz i jego kompetencje autorskie. Na materiale powojennych tłumaczeń poezji A. Puszkina, W. Majakowskiego, I. Kryłowa i A. Błoka* (1986), w której analizuje tłumaczenie jako typ utworu literackiego o podwójnym zakorzenieniu autorskim i podwójnym kontekście interpretacyjnym, oraz książek poświęconych liryce współczesnej, także kobiecej, m.in. *Dom i poetycka bezdomność w liryce współczesnej* (1996), *Wisława Szymborska* (1996), *Od kochanki do psalmistki… Sylwetki, tematy i konwencje liryki kobiecej* (2009). Jest także współautorką tomów *Poezja polska po 1968 roku* (z P. Śliwińskim, 2000) i *Literatura polska XX wieku* (z B. Kaniewską i P. Śliwińskim, 2005). [M.H.]

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Roman Lewicki (ur. 1953) – językoznawca i przekładoznawca. Profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, związany z Zakładem Języka Rosyjskiego przy Instytucie Filologii Słowiańskiej UMCS. Ukończył studia filologiczne na Uniwersytecie Leningradzkim. W r. 1993 habilitował się rozprawą *Konotacja obcości w przekładzie*. Zwolennik językoznawczo zorientowanych studiów deskryptywnych, koncentrujących się na kategorii odbiorcy przekładu, który kształtuje jego normę w danej społeczności. Opublikował także monografie *Przekład wobec zjawisk ponadstandardowych. Na materiale polskich przekładów współczesnej prozy rosyjskiej* (1986) i *Obcość w odbiorze przekładu* (2000) oraz wiele artykułów na temat problemu ekwiwalencji oraz czynników kulturowych w przekładzie. Redaktor serii *Przekład – Język – Kultura*. [P.B.]

Bronisław Malinowski (1884–1942) – antropolog, etnolog, religioznawca i socjolog, twórca nowoczesnej antropologii społecznej. Po studiach filozoficznych na Uniwersytecie Jagiellońskim w r. 1910 znalazł się w London School of Economics, gdzie doktoryzował się w 1916 r. W latach 1914–1918 prowadził prace terenowe w Melanezji, a później także w Afryce. Od 1927 r. kierował katedrą antropologii na Uniwersytecie Londyńskim. Od 1939 r. był profesorem Uniwersytetu Yale. Malinowski stworzył nowy paradygmat badań antropologicznych i etnologicznych, znany jako brytyjska szkoła funkcjonalna. Zrewolucjonizował swoją dziedzinę, wprowadzając metodę obserwacji uczestniczącej. Zdefiniował kulturę jako system integrujący wszelkie wymiary dziedzictwa społecznego od dóbr materialnych i procesów technicznych po magię i religię. Całość dzieł Malinowskiego została opublikowana w Polsce w trzynastotomowej edycji PWN w latach 1984–2004. W 2000 r. ukazała się także praca *Problemy znaczenia w językach pierwotnych. Formanty klasyfikujące w języku Kiriwiny wraz ze słownikiem kiriwińsko-polskim i polsko-kiriwińskim* (Kraków 2000), a dwa lata później – *Dziennik w ścisłym znaczeniu tego wyrazu*. [M.H.]

Stefania Skwarczyńska (1902–1988) – historyczka literatury, literaturoznawczyni i teatrolożka. Studiowała polonistykę i romanistykę na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Tu obroniła doktorat i pierwszą w Polsce habilitację z teorii literatury (*Teoria listu*, 1937). W r. 1939 otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego Łódzkiej Wolnej Wszechnicy Polskiej i przejęła na tej uczelni Katedrę Historii i Teorii Literatury. Jednostką tą kierowała również po wojnie, przekształcając ją w Instytut Teorii Literatury, Teatru i Filmu Uniwersytetu Łódzkiego. Prowadziła w niej badania nad teorią dzieła literackiego, teorią teatru oraz metodologią badań literackich. Opublikowała szereg wybitnych prac naukowych z dziedziny teorii literatury, skupiając się na zagadnieniach genologii i dramatu. W swych badaniach w oryginalny sposób stosowała metodę fenomenologiczną. Interesowała się historycznymi realizacjami dzieła literackiego, a także przekładem literackim, badając jego funkcję oraz oddziaływanie w kulturze narodowej. Ważniejsze monografie: *Zagadnienie dramatu* (1949), *Wstęp do nauki o literaturze I–III* (1954–1965), *Mickiewicza „Historia przyszłości" i jej realizacje literackie* (1964), *Wokół teatru i literatury* (1970), *Pomiędzy*

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

historią a teorią literatury (1975), *Kierunki w badaniach literackich: od romantyzmu do połowy XX w.* (1984). [P.B.]

Tadeusz Sławek (ur. 1946) – anglista, literaturoznawca i teoretyk literatury, profesor Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się historią literatury angielskiej i amerykańskiej w perspektywie filozofii oraz nowoczesnych teorii krytycznych, zwłaszcza dekonstrukcji. Opublikował m.in. książki *Maszyna do pisania. O dekonstrukcjonistycznej teorii literatury* (z T. Rachwałem, 1992), *U-bywać. Człowiek, świat, przyjaźń w twórczości Williama Blake'a* (2002), *Ujmować. Henry David Thoreau i wspólnota świata* (2009) i wyróżnione Nagrodą „Literatury na Świecie" szkice *NICowanie świata. Zdania z Szekspira* (Katowice 2012). Jego zainteresowania przekładoznawcze wyrastają z inspiracji myślą Fryderyka Nietzschego i Jacques'a Derridy. Tadeusz Sławek jest również eseistą, performerem, krytykiem i tłumaczem literatury, m.in. poezji Williama Blake'a, Allena Ginsberga, Seamusa Heaneya, Robinsona Jeffersa i pism Thomasa Mertona. [M.H.]

Jerzy Święch (ur. 1939) – polonista, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół poezji polskiej XX w., zwłaszcza okresu II wojny światowej. Jest autorem m.in. książek *Pieśń niepodległa. Model poezji konspiracyjnej 1939–1945* (1982), *Literatura polska w latach II wojny światowej* (1997), *Poezja i wojna* (2000). Badania nad przekładem literackim w kontekście historycznoliterackim i komunikacyjnym stanowią stały nurt w pracy uczonego, który w latach 1979–1984 wchodził w skład międzynarodowego Committee for Translation Studies. Wśród jego prac translatologicznych wymienić należy artykuły *Z problematyki tłumaczeń parnasistów i Baudelaire'a w Polsce* (1970), *Tłumaczenie a problem historii literatury* (1974), *Model komunikacji przekładowej* (1975), *Przekład a problem poetyki historycznej* (1976) oraz *Przekład poezji jako sfera „interakcji" semiotycznych* (1995). [M.H.]

Elżbieta Tabakowska (ur. 1941) – anglistka, językoznawczyni i przekładoznawca, założycielka i długoletnia kierownik Katedry UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na językoznawstwie kognitywnym oraz teorii tłumaczenia. Dzięki jej publikacjom do polskiego obiegu naukowego weszła lingwistyka kognitywna. Tabakowska zaproponowała także autorską koncepcję kognitywnej poetyki przekładu. Wśród publikacji uczonej wymienić należy: *Cognitive Linguistics and the Poetics of Translation* (1993; wyd. pol. poszerz.: *Językoznawstwo kognitywne i poetyka przekładu*, 2002); *Język i obrazowanie. Wprowadzenie do językoznawstwa kognitywnego* (1993); *O przekładzie na przykładzie. Rozprawa tłumacza z „Europą" Normana Daviesa*, 1998). Jest autorką ponad 130 artykułów naukowych oraz tłumaczką m.in. książek Normana Daviesa. [M.H.]

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Anna Wierzbicka (ur. 1938) – światowej sławy lingwistka. Stworzyła szkołę semantyki międzykulturowej (NSM), przyjmującą założenie, że w ludzkim umyśle istnieją pojęcia elementarne, z których zbudowane są znaczenia wszystkich słów we wszystkich językach. Po ukończeniu studiów polonistycznych na Uniwersytecie Warszawskim przyjęta do Instytutu Badań Literackich PAN. Tam też doktoryzowała się w r. 1963 na podstawie rozprawy *System składniowo-stylistyczny prozy polskiego renesansu*. Pod wpływem J. Apresjana, I. Mielczuka, R. Jakobsona, N. Chomsky'ego i A. Bogusławskiego zainteresowała się semantyką, co zaowocowało monografią *Dociekania semantyczne*, na podstawie której uzyskała habilitację. W r. 1972 wyjechała z Polski do Australii i objęła stanowisko wykładowcy, a potem profesora lingwistyki w Australian National University w Canberze. Centralne miejsce w jej zainteresowaniach badawczych zajmują kwestie związane z komparatystyką językowo-kulturową na gruncie uniwersalnego metajęzyka semantycznego, a także próby eksplikacji złożonych komunikatów za pomocą pojęć prostych i uniwersalnych. Ważniejsze monografie dostępne w języku polskim: *Język – umysł – kultura* (1999), *Co mówi Jezus? Wyjaśnienie przypowieści ewangelicznych w słowach prostych i uniwersalnych* (2002), *Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne* (2006), *Słowa klucze. Różne języki – różne kultury* (2007). [P.B.]

Olgierd A. Wojtasiewicz (1916–1995) – językoznawca, przekładoznawca i tłumacz. Ukończył studia prawnicze i orientalistyczne w zakresie sinologii. Związany z Uniwersytetem Warszawskim – od 1976 jako profesor tej uczelni. Współorganizator Wyższego Studium Języków Obcych oraz Katedry Lingwistyki Formalnej UW, którą kierował w latach 1962–1987. Od 1954 r. pracował nad syntetycznym wstępem do teorii tłumaczenia. Owocem tej pracy była książka *Wstęp do teorii tłumaczenia*, która ukazała się w r. 1957 jako pierwsza polska naukowa monografia przekładoznawcza. W późniejszych latach zajmował się problemem równoznaczności i równokształtności w języku, stosując narzędzia semiotyki i lingwistyki transformacyjnej. Ważniejsze publikacje: *Wstęp do teorii tłumaczenia* (1957), *Towards a General Theory of Sign Systems* (1962–1967), *Formalna i semantyczna analiza polskich spójników* (1972), *Wybrane zagadnienia z teorii przekładu* (1975). [P.B.]

Seweryna Wysłouch (ur. 1940) – polonistka, teoretyk literatury, profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Jej zainteresowania naukowe koncentrowały się początkowo na problemach poetyki tekstu literackiego. Wśród jej ważnych publikacji są książki: *Proza Michała Choromańskiego* (1977) oraz *Problematyka symultanizmu w prozie* (1981). Badaczka jest także współautorką znanego podręcznika akademickiego *Poetyka stosowana* (z B. Chrząstowską, 1977). Od początku lat dziewięćdziesiątych zajmuje się w szerokim zakresie zagadnieniami semiotyki dzieła literackiego oraz związkami literatury, sztuk plastycznych i filmu. Jest założycielką Zakładu Semiotyki Literatury UAM. Opublikowała tomy studiów semiotycznych *Literatura i sztuki wizualne* (1994), *Literatura*

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

i semiotyka (2001) oraz *Ruchome granice literatury* (współpredakcja z B. Przymuszałą, 2009). [M.H.]

Jerzy Ziomek (1924–1990) – wybitny historyk i teoretyk literatury, a także przekładoznawca. Po ukończeniu studiów polonistycznych we Wrocławiu został asystentem na Uniwersytecie Wrocławskim, gdzie prowadził badania nad literaturą polskiego oświecenia, łącząc metodę filologiczną z marksizmem. Po przejściu w r. 1953 na Uniwersytet Poznański poświęcił się studiom literatury XVI w., których owocem była synteza uniwersytecka *Renesans*. Współpracował z Instytutem Badań Literackich PAN. Był założycielem i kierownikiem Katedry Teorii Literatury z Pracownią Komparatystyki Literackiej w Instytucie Filologii Polskiej UAM. Jego wszechstronne zainteresowania naukowe obejmowały obok historii literatury polskiej, teorii literatury, teatrologii i retoryki, również i naukę o przekładzie, której był jednym z pionierów w Polsce. Pod hasłem poszukiwania powinowactw literatury i miejsc wspólnych kultury zgromadził wokół siebie grono młodych badaczy, którzy stworzyli tzw. szkołę poznańską (wśród nich przekładoznawców takich jak E. Balcerzan, S. Barańczak, A. Legeżyńska i E. Kraskowska). Najważniejsze prace: *Renesans* (1973), *Powinowactwa literatury* (1980), *Literatura Odrodzenia* (1987), *Retoryka opisowa* (1990), *Prace ostatnie* (1994). [P.B.]

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

NOTA EDYTORSKA

Podstawą wydania tekstów zamieszczonych w *Antologii* są następujące źródła:

Stanisław Barańczak, *Poetycki model świata a problemy przekładu artystycznego*, w: E. Balcerzan (red.), *Wielojęzyczność literatury i problemy przekładu artystycznego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984, s. 207–226. Za uprzejmą zgodą Autora.

Edward Balcerzan, *Poetyka przekładu artystycznego*, w: tegoż, *Literatura z literatury (Strategie tłumaczy)*, Śląsk, Katowice 1998, s. 17–31. Za uprzejmą zgodą Autora.

Roman Ingarden, *O tłumaczeniach*, w: tegoż, *Z teorii języka i filozoficznych podstaw logiki*, PWN, Warszawa 1972, s. 132–157. Za uprzejmą zgodą Spadkobierców i Wydawnictwa Naukowego PWN.

Zenon Klemensiewicz, *Przekład jako zagadnienie językoznawstwa*, w: M. Rusinek (red.), *O sztuce tłumaczenia*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1955, s. 87–97. Za uprzejmą zgodą Spadkobierców.

Anna Legeżyńska, *Tłumacz jako „drugi autor"*, wybór z: tejże, *Tłumacz i jego kompetencje autorskie. Na materiale powojennych tłumaczeń z A. Puszkina, W. Majakowskiego, I. Kryłowa i A. Błoka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 11–39. Za uprzejmą zgodą Autorki.

Roman Lewicki, *Obcość w przekładzie a obcość w kulturze*, w: tegoż (red.), *Przekład – język – kultura*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002, s. 43–51. Za uprzejmą zgoda Autora.

Bronisław Malinowski, *Tłumaczenie słów nieprzetłumaczalnych*, w: tegoż, *Coral Gardens and Their Magic. A Study of the Methods of Tilling the Soil and Agricultural Rites on the Trobriand Islands*, vol. 2, *The Language of Magic and Gardening*, London 1935, s. 11–22. Nowy przekład: Barbara Strassberg, Aurora University, Aurora Il.

Stefania Skwarczyńska, *Przekład i jego miejsce w literaturze i kulturze narodowej*, w: S. Żółkiewski, M. Hopfinger (red.), *O współczesnej kulturze literackiej*, t. 1, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1973, s. 287–330. Za uprzejmą zgodą Spadkobierców.

Tadeusz Sławek, *Kalibanizm. Filozoficzne dylematy tłumaczenia*, w: P. Fast (red.), *Przekład artystyczny*, t. 1, *Problemy teorii i krytyki*, Śląsk, Katowice 1991, s. 7–17. Za uprzejmą zgodą Autora.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Jerzy Święch, *Przekłady i autokomentarze*, w: E. Balcerzan (red.), *Wielojęzyczność literatury i problemy przekładu artystycznego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984, s. 45–66. Za uprzejmą zgodą Autora.

Elżbieta Tabakowska, *Językoznawstwo kognitywne a poetyka przekładu*, „Teksty Drugie" 1990, nr 3, s. 97–113. Za uprzejmą zgodą Autorki.

Anna Wierzbicka, *Przekładalność a elementarne jednostki semantyczne*, „Przegląd Humanistyczny" 1978, nr 2, s. 53–78. Przekład Zofii Zaron. Za uprzejmą zgodą Autorki oraz Tłumaczki.

Olgierd Wojtasiewicz, *Wstęp do teorii tłumaczenia*, w: tegoż, *Wstęp do teorii tłumaczenia*, TEPIS, Warszawa 1996, s. 10–22. Za uprzejmą zgodą Wydawnictwa Translegis.

Seweryna Wysłouch, *Adaptacja filmowa jako przekład intersemiotyczny*, w: tejże, *Literatura a sztuki wizualne*, PWN, Warszawa 1994, s. 157–176 oraz 202–206. Za uprzejmą zgodą Autorki i Wydawnictwa Naukowego PWN.

Jerzy Ziomek, *Przekład – rozumienie – interpretacja*, w: tegoż, *Powinowactwa literatury. Studia i szkice*, PWN, Warszawa 1980, s. 159–200. Za uprzejmą zgodą Spadkobierców i Wydawnictwa Naukowego PWN.

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

INDEKS

Adamczyk-Garbowska Monika 27, 314
Alargow zob. Jakobson Roman
Albrecht Jörn 321
Aleksejew Michaił P. 119
Amos Flora Ross 119
Amyot Jacques 130
Antczak Jerzy 292, 299–303
Apresjan Jurij D. 149, 150, 152, 349
Apter Emily 37
Arnold Matthew 221
Arystofanes 194
Arystoteles 151, 258
Aubry Dominique 120
Austin John 256

Bachmann-Medick Doris 317
Bachtin Michaił 31
Baedeker Karl 41
Balcerzan Edward 14–16, 18, 19, 23, 24, 26–28, 32, 34, 103, 120, 140, 181, 182, 193, 195, 199, 204, 205, 208, 217, 246–248, 251, 290, 293, 303, 304, 312, 345, 350
Baldensperger Fernand 131
Bally Charles 260
Baluch Jacek 17
Bałuk-Ulewiczowa Teresa 32
Banaszkiewicz Władysław 289
Barańczak Stanisław 16, 17, 23, 24, 27, 28, 187, 217, 345, 350
Barańska Jadwiga 292
Barchudarow Leonid S. 200
Barthes Roland 15, 278, 279, 295, 298
Bartmiński Jerzy 13, 20
Bartoszyński Kazimierz 196
Bassnett Susan 37
Baudelaire Charles 126, 129, 197
Bąk Wojciech 109
Beaugrande Robert-Alain de 267
Bechczyc-Rudnicka Maria 63
Bednarczyk Anna 32
Bellanger Justin 130
Belmont Leo 214
Benjamin Walter 23, 24, 34, 171, 195
Benveniste Émile 260
Béranger Pierre-Jean de 127, 134
Bereza Henryk 310
Bergson Henri 133
Berlin Brent 149
Berman Antoine 32
Bieliński Wissarion 135
Biernat z Lublina 104, 105
Bilczewski Tomasz 37
Bińczycki Jerzy 292
Blake William 348
Blignères Auguste de 130
Block Jerzy 304
Block Ned 264
Błońska Wanda 295
Boas Franz 157
Bogdanowicz Edmund zob. Bożydar
Bogusławski Andrzej 13, 21, 148, 349
Bogusławski Stanisław 74
Bogusławski Wojciech 140
Bończa Bukowski Piotr de 7, 323
Borowy Wacław 7, 11, 53, 130, 131, 137
Bouissac Paul 297
Boy-Żeleński Tadeusz 7, 53
Bożydar (Edmund Bogdanowicz) 116
Brandstaetter Roman 201, 210
Breza Tadeusz 294
Bridges Robert 220–223, 225
Briusow Walery 113, 248
Brower Reuben A. 120, 145, 184

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Brzozowski Jerzy 32
Budny Szymon 203
Bühler Karl 85, 86
Bułakowska Jadwiga 211
Buttlerowa Danuta 13
Byron George Gordon 126

Calderon de la Barca Pedro 129
Cała Alina 316
Cary Edmond 119, 120, 138
Castiglione Baldassare 129
Cautet D. 122
Cavanagh Clare 345
Cazamian Louis 170
Celan Paul 32
Celińska Stanisława 292
Cervantes de Saavedra Miguel 248
Chałasiński Józef 122
Chlebnikow Wielimir 116
Chomsky Noam 21, 31, 151, 255, 257, 258, 261, 272, 349
Chrząstowska Bożena 242, 349
Chwalewik Witold 131, 140
Cichowicz Stanisław 163
Cohen Gustave 139
Cormier Monique C. 37
Corneille Pierre 277
Cortazar Julio 243
Crane Ronald Salmon 170
Croce Benedetto 133
Cuddon John A. 261
Cyceron 62, 169
Cywjan T. 110
Czartoryski Adam Kazimierz 210
Czermińska Małgorzata 168, 241
Czerniawski Adam 237, 238
Czernyszewski Nikołaj 135
Czukowski Korniej 9, 14, 112, 207, 249

Darbelnet Jean 115, 181, 182, 188
Davies Norman 348
Dąbrowska Maria 291, 292, 299–302
Dąmbska-Prokop Urszula 16, 32, 36
Dedecius Karl 169, 200, 201, 239, 248
Delavenay Emile 120
Delisle Jean 37
Demokryt 84
Demostenes 62
Dennett Daniel C. 264
Derrida Jacques 33, 34, 275, 277, 285, 348
Diderot Denis 169
Dijk Teun Adrianus van 168
Dixon Richard M. Watson 150, 223
Dmochowski Franciszek Ksawery 248
Dobrowolski Władysław J. 63
Dolet Etienne 130
Doroszewski Witold 19, 20
Dreschner Horst W. 317
Drzewicka Anna 15, 17
Drzewiecki Konrad 280
Duns Szkot 222
Durišin Dionyz 132
Dygat Stanisław 294

Eco Umberto 296, 297
Eliot Thomas Stearns 134
Elsas Christoph 321
Elzenberg Henryk 53
Engels Fryderyk 135
Escarpit Robert 119
Eska Donata 208
Etkind Jefim (Efim) G. 14, 18, 117, 120, 206
Evert Ludwik Józef 129

Fang Achilles 200
Fanon Frantz 122
Faryno Jerzy 218, 299
Fast Piotr 32
Faulkner William 117
Fiodorow A.W. 9, 69, 120, 316
Fornelski Piotr 319
Fowler Roger 255
Fraser Alexander 69
Freud Zygmunt 286
Frybesowa Aleksandra 208
Frycz Modrzewski Andrzej 123
Frycz Stefan 280

Gadamer Hans-Georg 166, 168
Gardner William H. 222, 223
Garlicki Bolesław 180
Gawroński Alfred 177
Geeraerts Dirk 258
Geiger Richard A. 268
Gibińska Marta 256
Gierulanka Danuta 164
Ginsberg Allen 348

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Głowiński Michał 13, 24, 103, 120, 203, 243
Goethe Johann Wolfgang von 171, 187
Gogol Nikołaj 138
Gombrowicz Witold 37
Gomulicki Juliusz Wiktor 249
Gooch Anthony 153, 154
Górnicki Łukasz 105, 129, 243
Graff Piotr 207
Greniewski Henryk 70, 74
Grice Paul 266
Grosbart Zygmunt 18, 24, 32
Grucza Franciszek 21, 22
Grzegorczyk Piotr 193
Guillén Nicolás 76
Gumilow Mikołaj 248
Gwóźdź Andrzej 290

Halle Morris 112
Has Wojciech 294
Hauser Arnold 289
Hawkins John A. 266
Heaney Seamus 348
Hegel Georg Wilhelm Friedrich 285
Heidegger Martin 283–285
Heine Heinrich 127, 134
Hejmej Andrzej 37
Hejwowski Krzysztof 36
Helman Alicja 290, 291, 296
Helsztyński Stanisław 131, 137
Hendrykowski Marek 24, 290, 294
Hertz Paweł 204, 243
Heydel Magda 7, 323
Hieronim, święty 130, 169, 241
Hirsch Eric D. 207
Hjelmslev Louis 13
Hofstadter Albert 283
Hölderlin Friedrich 202
Holmes James 19
Homer 276
Hopfinger Maryla 35, 214, 290, 293, 294
Hopkins Gerard Manley 28, 217, 219–238
Horacy 169
Horálek Karel 19, 133
Humboldt Wilhelm von 170, 171
Husserl Edmund 85, 346

Ihnatowicz Janusz A. 231, 234–236
Ingarden Roman 7, 9–11, 79, 120, 250, 346
Iwanow Wiaczesław 218
Iwaszkiewicz Jarosław 113, 137, 140, 194

Jackiewicz Aleksander 289
Jakobson Roman O. (Alargow) 13, 20, 35, 112, 116, 120, 145, 146, 161, 184, 211, 239, 349
Janion Maria 289, 304
Jasieński Bruno 116–118
Jastrun Mieczysław 201, 202
Jeffers Robinson 348
Jettmarová Zuzana 317
Jezus Chrystus 230
Jędrzejewski Sławomir 164
Joyce James 252
Jurkowski Marian 22

Kaindl Klaus 317
Kalaga Wojciech 33
Kałkowska Anna 346
Kamieńska Anna 202, 210
Kaniewska Bogumiła 346
Kant Immanuel 98
Karcz Danuta 300
Karolak Wojciech 304
Karski Gabriel 204
Kaszkin Iwan 113
Kay Paul 149
Kazanecki Waldemar 292
Keller Helen 150
Kelly-Holmes Helen 317, 321
Kermode Frank 122
Kielar Barbara 22
Kijowski Andrzej (pseud. Dedal) 312
Klaudy Kinga 316
Kleiner Juliusz 129
Kleist Heinrich von 99
Klemensiewicz Zenon 11, 13, 53, 56, 120, 171, 346
Kloepfer Rolf 170, 171
Kmita Jerzy 11, 16, 120, 164, 171, 195
Kochanowski Jan 105
Kochanowski Piotr 129
Koj Leon 297
Koller Werner 166
Komissarow Wilen N. 208, 317
Konieczna-Twardzikowa Jadwiga 32
Königs Frank G. 22
Konwicki Tadeusz 37
Koptiłow Wiktor 114, 182
Kornhauser Julian 17
Korzeniewska Ewa 300

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Korzeniowski Apollo 284
Korzybski Alfred 31
Kosslyn Stephen 257
Kostyrko Krzysztof 122
Kowalski Stefan 299
Kowzan Tadeusz 127
Kozak Jolanta 36
Koźmian Stanisław Egbert 214
Krasicki Ignacy 248
Kraskowska Ewa 34, 350
Kraszewski Józef Ignacy 102
Krings Hans P. 22
Kripke Saul 266
Kruczonych Aleksiej 116
Kryłow Iwan 245
Krzemień Teresa 305
Krzeszowski Tomasz P. 22
Krzysztofiak Maria 34
Krzyżanowski Julian 131
Książek-Konicka Hanna 296–299
Kumaniecki Kazimierz 205
Kuncewiczowa Maria 211
Kurecka Maria 196, 198, 201
Kuryłowicz Jerzy 70
Kwiatkowski Jerzy 200

Laffay Albert 299
Lakoff George 31
Lalewicz Janusz 295
Langacker Ronald W. 31, 257–265, 267, 271–273
Laycock Donald 150
Lebiedziński Henryk 29
Lederer Marianna 35
Lee-Jahnke Hannelore 37
Legeżyńska Anna 24, 26, 27, 34, 239, 311, 321, 346, 350
Leibniz Gottfried Wilhelm 147, 257
Lem Stanisław 37, 268, 269
Lenin Włodzimierz Iljicz 135
Leski Kazimierz 165
Leszczyński Witold 304–307, 309, 310
Lévi-Strauss Claude 121
Levý Jiří 12
Lewicki Andrzej Maria 13
Lewicki Bolesław W. 289
Lewicki Roman 29, 30, 313, 320, 347
Lewin Jurij D. 119
Lewis Clive Staples 257
Lewis Dawid 257
Linneusz Karol 72
Lipszyc Adam 34
Lloyd Barbara 257
Loth Stanisław 292
Lovitt William 284
Loyola Ignacy, święty 222
Lubimow 113
Luboń Arkadiusz 17
Ludskanow Aleksander 165
Lukszyn Jurij 22, 36
Luter Marcin 24, 170, 187

Łarin Boris A. 114, 182
Łatyszew Lew K. 317
Łazarczyk Bohdan 21
Łobodowski Józef 195
Łotman Jurij 111, 295, 299
Łukaszewicz Jerzy 304

Maciąg Włodzimierz 302
Madej Alina 290
Majakowski Włodzimierz 117, 118
Majchrzak Krzysztof 304
Majkiewicz Anna 32
Malinowski Bronisław 7–9, 24, 39, 44, 122, 347
Mallarmé Stéphane 202
Malmberg Bertil 176, 177
Mann Tomasz 99, 196
Marciszewski Witold 172
Marcjan Maria 289
Markiewicz Henryk 173
Markowski Michał Paweł 34
Marks Karol 135
Matlakowski Władysław 131, 140
Matuszewski Ryszard 300, 301
Mayenowa Maria Renata 171
Mérimée Prospér 138
Merton Thomas 348
Mervis Carolyn B. 257
Merwin William Stanley 194
Metz Christian 291, 295, 296, 298
Micewicz Teresa 167
Michalski Jan 129
Michalski Krzysztof 168
Mickiewicz Adam 124, 126
Miczka Tadeusz 299
Mielczuk Igor 349

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Międzyrzecki Artur 205, 206
Milewski Tadeusz 31, 129
Miłosz Czesław 109, 195, 197, 201, 208, 210
Modzelewska Natalia 248
Morstin Ludwik Hieronim 201, 202, 205
Mounin Georges 111, 120, 121, 125, 138

Napiórkowski Zbigniew 304
Naumow Aleksander 165
Neruda Pablo 113, 194
Nerval Gérard de 197, 206
Newman John Henry 221
Nida Eugene 13, 120, 256
Niekrasow Mikołaj 245, 252
Nietzsche Fryderyk 33, 257, 275–282, 285, 286, 348
Niewęgłowski Mieczysław 166
Nikitin Evgenij 164
Norwid Cyprian Kamil 124, 198, 220
Novalis 169
Nowosielski Kazimierz 307

Ockham William 147
Ogden Charles Kay 8
Ogibenin Boris. 110
Ogniew Włodzimierz 169, 170
Okładnikowa A.V. 316
Okopień-Sławińska Aleksandra 26, 103, 242
Olbrychski Daniel 304
Ollendorf Heinrich Gottfried 41
Orłowski Hubert 171, 195
Orłowski Władysław 290, 294, 303, 312
Ortega y Gasset José 198
Osadnik Wacław M. 32, 35
Osiński Ludwik 198, 210
Osiński Zbigniew 16
Ostrowski Krystyn 131
Otwinowski Stefan 302

Pak Ludwik 304
Pammiachus, święty 169
Panwitz Rudolf 171
Papierz Maria 241
Parandowski Jan 11, 130
Parbeci Ghazar 170
Pasternak Borys 137
Paszkowski Józef 19, 126, 137, 139, 140, 214
Pater Walter 221
Patmore Coventry 223
Peirce Charles Sanders 257
Pelc Jerzy 173, 297
Pieczka Franciszek 304, 310
Pietrkiewicz Jerzy 238
Pilař Jiři 211
Piorunowa Aniela 289
Pisarkowa Krystyna 8, 13, 32
Pisarska Alicja 34, 35
Platon 84
Plesnar Łukasz A. 296
Poe Edgar Allan 126, 129
Pollak Roman 129
Pollak Seweryn 7, 9, 18, 169, 207, 248
Popovič Anton 17–19, 168, 213, 241, 243, 244, 249, 253
Postgate John Percival 69
Pound Ezra 134
Pragłowska Maria Renata 291
Pratt Mary Louise 256
Pretnar Tone 186
Prokop Jan 169, 200, 239
Proust Marcel 63
Prus Bolesław 102
Przerwa-Tetmajer Kazimierz 63
Przyboś Julian 117, 303
Przymuszała Beata 350
Puszkin Aleksander 196, 247

Rachwał Tadeusz 348
Rajewska Ewa 26, 345
Rakoczy Marta 8
Redliński Edward 304–307
Reiss Katharina 173
Rej Mikołaj 105
Richards Ivor Armstrong 8
Ricoeur Paul 23, 24, 163
Riewzin Izaak I. 113, 114, 120, 164, 165
Rilke Rainer Maria 202
Rosch Eleanor 257, 258
Rosnerowa Hanna 11
Rossels W. 106
Rowieński Z. 166
Rozanowa Olga 116
Rozencwejg Wiktor R. 113, 114, 120, 164, 165
Rudzka-Ostyn Brygida 268
Rumelhart David 255

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Rusinek Michał 7, 11, 120, 171, 193, 250
Ruskin John 221
Russell Bertrand 266
Ruszczycówna Janina 289

Safarewicz Jan 70
Salinger Jerome 106, 107
Salska-Kaca Mirosława 289
Samojłow Dawid 116
Sandauer Artur 113, 194, 206, 244
Sapir Edward 144, 153
Satanowski Jerzy 304, 310
Schäffner Christina 317, 321
Schlegel August Wilhelm 126, 129, 137, 140
Schleiermacher Friedrich 23, 24, 166, 170
Schröder Friedrich Ludwig 140
Schulze Brigitte 317
Searle John 256
Segal D., właśc. Siegał D.M. 110
Seleskovitch Danica 35
Seniuk Anna 304
Shakespeare (Szekspir) William 19, 107, 125, 126, 128, 129, 131, 137–139, 345
Shen Yeshayahu 255
Siedlecki Franciszek 246
Siemaszkiewicz Eugenia 206
Sienkiewicz Henryk 124
Sienkiewicz Joanna 304
Sikorski Janusz 171, 195
Simbierowicz Zygmunt 164
Sito Jerzy S. 137, 139, 140, 187, 232–234, 236, 238
Skibińska Elżbieta 32, 37
Skłodowski Józef 140
Skwarczyńska Stefania 18, 19, 25, 119, 138, 214, 347
Sławek Tadeusz 33, 275, 284, 348
Sławińska Irena 138
Sławiński Janusz 103, 196, 200, 209, 240, 242, 243, 247, 249, 291, 300
Słomczyński Maciej 250, 252
Słowacki Juliusz 129
Smirnow Aleksander 9, 11
Smith Robertson 286
Snell-Hornby Mary 317, 321
Sobolew Lew N. 69
Sofokles 201, 202
Soliński Wojciech 19, 26, 27
Souriau Étienne 138
Sowiński Grzegorz 280
Sperber Dan 256
Sprusiński Michał 304
Sroczyńska Zofia 184, 211
Stachura Edward 304, 307–310
Staff Leopold 109, 275
Starostecka Elżbieta 292
Steiner George 24, 37
Stern Anatol 207
Stopa Roman 180
Störig Hans Joachim 166, 170
Strasburger Karol 292
Strassberg Barbara 52
Sultana N. 256
Swadesh Morris 144
Szafiański Andrzej 294
Szapiro Jerzy 74
Szczerbowski Tadeusz 8, 32
Szekspir William zob. Shakespeare William
Szelburg-Zarembina Ewa 76
Szleyenowa Zofia 76
Szmydtowa Zofia 11, 126
Szulc Aleksander 177
Szuman Stefan 7, 9, 10
Szwedek Aleksander 267
Szwiejcer Aleksander D. 321
Szymczak Mieczysław 20

Śliwiński Piotr 346
Święch Jerzy 17, 23–26, 193, 209, 348

Tabakowska Elżbieta 20, 30–32, 36, 255, 257, 348
Tacyt 98
Tanalska Anna 295
Tarnawski Władysław 131, 137, 140
Tarnowski Karol 163
Tasso Torquato 129
Tippner Anja 317, 321
Tokarz Bożena 32
Tołstoj Lew 104
Tomasz z Akwinu, święty 222
Tomaszewski Borys 127, 134
Tomaszkiewicz Teresa 34–37
Topolińska Zuzanna 267
Toporow Władimir 218
Toury Gideon 27, 209

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Tretiak Andrzej 131, 140
Trzaska Władysław 129
Trzynadlowski Jan 249, 289
Turk Horst 317
Turner Mark 31
Tuwim Irena 314
Tuwim Julian 63, 186, 196, 200, 215, 247, 249
Twardowski Kazimierz 85
Tytler Alexander Fraser 130

Ujemow A. 166
Ujemowa J. 166
Ulrich Leon 214, 282, 283
Unger Thorsten 317
Urbanek Dorota 36
Uszakow Dmitrij N. 68, 72

Valéry Paul 208
Vinay Jean Paul 115, 181, 182, 188
Vivaldi Antonio 304, 310
Voltaire 130

Wawrzyniak Zdzisław 22, 29, 30
Ważyk Adam 197, 198, 201, 203, 206, 211, 212, 215
Whorf Benjamin Lee 110, 111, 144, 145, 161, 162
Wierzbicka Anna 13, 20, 21, 143, 148–150, 349
Wierzewska Ellen 299
Wierzewski Wojciech 294, 299
Wilczek Piotr 32, 33
Wilson Deirdre 256
Winogradow Wiktor 321
Wirpsza Witold 209
Witczak Witold 289
Witkacy (Stanisław Ignacy Witkiewicz) 304
Witkowski Marek 297
Wittgenstein Ludwig 158, 257
Wojtasiewicz Olgierd A. 7, 11–13, 18, 21, 67, 78, 120, 166, 172, 349
Wolin B.M. 68
Woźnicka Zofia 299
Wujek Jakub 109
Wyrzykowski Stanisław 281
Wysłouch Seweryna 35, 242, 289, 349
Wyspiański Stanisław 124

Zagórska Aniela 214
Zagórska Maria 169
Zagórski Jerzy 187
Zagroba Bogdan 308
Zamenhof Ludwik 168
Zaron Zofia 162
Zawadowski Leon 112
Zegadłowicz Emil 252
Ziętarska Jadwiga 17, 18, 197
Ziomek Jerzy 7, 14, 23, 24, 26, 28, 115, 116, 120, 163, 200, 209, 247, 291, 292, 303, 312, 350
Znamierowski Czesław 214

Żentara Edward 304
Żentara Marta 304
Żeromski Stefan 124
Żółkiewski Stefan 214
Żukowski Wasilij 248
Żurowski Maciej 208

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych

Redaktor prowadzący
Anna Poinc-Chrabąszcz

Adiustacja językowo-stylistyczna wstępu
Patrycjusz Pilawski

Korekta
Patrycjusz Pilawski
Katarzyna Onderka

Transkrypcja i weryfikacja fragmentów rosyjskojęzycznych
Jerzy Hrycyk

Skład i łamanie
Katarzyna Mróz-Jaskuła

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. 12-631-18-81, 12-631-18-82, fax 12-631-18-83

Publikacja objęta jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie i rozpowszechnianie zabronione.
Publikacja przeznaczona jedynie dla klientów indywidualnych. Zakaz rozpowszechniania i udostępniania serwisach bibliotecznych